

МАЛИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІДТРИМКИ

Дубяга Д.В., здоб. ОС «бакалавр»

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **К.Ю. Величко**

Державний біотехнологічний університет

Міжнародний досвід показує, що малий бізнес є домінуючим сектором національної економіки більшості провідних країн. Відповідно до Європейської Хартії (від 19 червня 2000 р.), малий бізнес розглядається як основне джерело зайнятості, основа бізнес-ідей і рушійна сила інновацій, зайнятості та соціальної та місцевої інтеграції в Європі [1].

У світовій практиці, розглядаючи теоретичні підходи щодо трактування поняття «малий бізнес» (МБ), виділяють різні підходи та критерії щодо класифікації досліджуваного суб'єкта. Такі критерії можуть відрізнятися залежно від особливостей, де саме підприємство малого бізнесу здійснює свою діяльність, тобто у якій галузі, регіоні та ін.

Малі підприємства є важливою частиною національної економіки держав. Так, значення показника кількість малих підприємств на 10 тис. населення у Німеччині у 2019 році становило – 30,35, у Польщі – 45,29, у Франції – 45,52, в Іспанії – 59,43, в Італії – 62,78, у Великій Британії – 87,32, у США - 93,54 [2]. В Україні кількість малих підприємств на 10 тис. населення до війни становила 98,8-99,2 %, що досить вражає [2].

Малий бізнес в Європі становить основу соціально-економічного розвитку, тут налічується понад 20 млн. підприємств малого та середнього бізнесу, які дають більше половини загального обороту та доданої вартості. Число зайнятого населення у малому бізнесі становить близько 70%. Найбільша кількість малих підприємств створено у сфері торгівлі, гостинності, будівництві та харчової промисловості. Загалом політика відносно малого підприємництва в країнах ЄС має вертикальну та горизонтальну основу регулювання. Вертикальний підхід проявляється в прямих заходах, спрямованих конкретно на малий бізнес. Ці заходи розробляються та впроваджуються Генеральним директором Європейської Комісії у співпраці з Європейським Парламентом, представницькими організаціями парламентів, економічними службами комісії ЄС. Горизонтальний підхід заснований на захисті самого малого бізнесу, тому включає дослідження та технологічні розробки, регіональну політику, тобто все, що сприяє зміцненню позицій малого бізнесу та стимулює його розвиток.

Проблеми з яким стикнувся малий бізнес через війну в Україні, вражають за глибиною та складністю. Вимушена міграція населення як всередині країни, так і закордон породила дефіцит робочої сили в багатьох регіонах. Збої в ланцюзі поставок і зниження внутрішнього попиту на товари та послуги змушують малий бізнес бути більш активними у пошуку нових партнерів і клієнтів. І цей вектор все більше зміщується на міжнародний сектор. Зменшення банківського кредитування значно обмежує доступ до фінансових

ресурсів, що вкрай необхідно для доповнення оборотного капіталу та капітальних інвестицій.

Крім того, ризики та наслідки військових операцій, такі як втрата або пошкодження активів, загрози безпеці персоналу, порушення інфраструктури, додають нові виклики. Через обмежену пропускну здатність автомобільного та залізничного транспорту виникають суттєві складності у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Завдяки міжнародній підтримці український уряд запровадив пільгове кредитування – будь-який український бізнес, який потребує підтримки, може отримати кредити до 60 мільйонів гривень під 0% на період воєнного стану. Набули популярності грантові програми державних проектів зі створення та розширення бізнесу через застосунок Дія - eРобота, за якою було надано майже 5 мільярдів гривень, а також програми малих грантів від міжнародних організацій, особливо для переміщення бізнесу. Також великою популярністю користується грантова програма «Власна справа», за якою можна отримати невеликий грант до 250 тис. грн на відкриття власного бізнесу або розвиток вже існуючого.

Крім того, урядові рішення покращили нормативно-правове середовище – запроваджено принцип декларативності, скасовано обов'язковість отримання для переважної більшості підприємців дозволів та ліцензій, набув чинності мораторій на перевірки бізнесу. Все це полегшує навантаження на підприємців і забезпечує їм стабільну роботу в умовах воєнного стану. Також держава зарезервувала пільгові кредити для малого бізнесу (програма «Доступний кредит 5-7-9%»), яка реалізувалася під час пандемії.

Державні програми та ініціативи підтримки українського бізнесу набули небувалої популярності. Як не дивно, війна дещо підвищила довіру до державних інституцій, а врахування міжнародного досвіду підтримки малого бізнесу та допомога світової спільноти, спроможна стати основою для розвитку.

Інформаційні джерела:

1. Європейська хартія малих підприємств. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_860#Text
2. Чуприна Л.В., Юзовицька С.А. Світовий досвід розвитку малого підприємництва та його використання в Україні. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/32_2019_ukr/41.pdf
3. Актуальні програми державної підтримки для малого та середнього бізнесу. URL: <https://ldn.org.ua/consultations/aktual-ni-prohramy-derzhavnoi-pidtrymky-dlia-maloho-ta-seredn-oho-biznesu/>